

Περιβαλλοντική Πολιτική και Εκπαίδευση

Ενότητα 11: Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Ι

Πολυξένη Ράγκου

Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Περιβαλλοντική Εκπαίδευση I

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η περιβαλλοντική υποβάθμιση.
2. Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον».
3. Τρόποι επίλυσης προβλημάτων.

Σκοποί ενότητας

- Εισαγωγή στα ζητήματα που αφορούν την περιβαλλοντική υποβάθμιση.
- Γνωριμία και εξοικείωση με τη σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον».
- Προβληματισμός και κατανόηση των τρόπων επίλυσης των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν σε αυτή τη σχέση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η περιβαλλοντική υποβάθμιση

Αίτια της περιβαλλοντικής υποβάθμισης

Τα αίτια της περιβαλλοντικής υποβάθμισης μπορεί να τα αναζητήσει κανείς στο αναπτυξιακό μοντέλο που ακολουθήθηκε από τον 19^ο αιώνα και κυρίως μετά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, του οποίου τα κύρια χαρακτηριστικά ήταν: .

- η αύξηση της παραγωγικότητας,
- η αύξηση της κατανάλωσης, και
- η εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος χωρίς όρια με απώτερο σκοπό την αύξηση του κέρδους.

Ανάπτυξη και περιβαλλοντική κρίση

- Από αυτή τη μορφή ανάπτυξης επωφελήθηκε όμως ένα μικρό ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού, ενώ εκατομμύρια άνθρωποι οδηγήθηκαν στην εξαθλίωση και στο θάνατο.
- Παράλληλα τα περιβαλλοντικά προβλήματα οξύνθηκαν διαχρονικά, έτσι ώστε να ομιλούμε για περιβαλλοντική κρίση.

Πρωτογενές αίτιο της περιβαλλοντικής κρίσης (1/3)

- Το πρωτογενές αίτιο της περιβαλλοντικής κρίσης, η απομάκρυνση του Ανθρώπου από τη Φύση και η θεώρησή της αποκλειστικά ως χρηστικού πόρου, δημιούργησε αλυσιδωτά δευτερογενή αίτια που προκάλεσαν τις αισθητές ως επί το πλείστον περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις..
- Έτσι σήμερα αντί να επικεντρώνουμε το ενδιαφέρον μας στο πρωτογενές αίτιο, καταγινόμαστε σε εμβριθείς μελέτες δευτερογενών αιτίων, παρατηρώντας επισταμένα το “δένδρο” ενώ παραβλέπουμε το “δάσος” που στέκεται πίσω του.

Πρωτογενές αίτιο της περιβαλλοντικής κρίσης (2/3)

- Ο άνθρωπος δεν είναι το μοναδικό δημιουργήμα. Υπάρχουν πολυάριθμοι ζώντες οργανισμοί καθώς και πράγματα τα οποία δεν έχουν τη δυνατότητα έκφρασης, απλώς υπάρχουν. Ο άνθρωπος τα χρειάζεται. Όμως είναι αυτά εδώ μόνο επειδή τα χρειάζεται ο άνθρωπος ; Δεν έχει νόημα λοιπόν κάτι, που δεν θα το χρειαστούμε ίσως ποτέ ;

Πρωτογενές αίτιο της περιβαλλοντικής κρίσης (3/3)

- Η γαλήνη, η φαντασία, η έμπνευση, η μαγεία, η ψυχική ανάταση που προσφέρει ένα δάσος, ένας ανθισμένος αγρός, ένα φυσικό τοπίο, η εμπειρία ότι υπάρχει το άπιαστο, το μυστικό που δεν έχουν καμιά οικονομική σημασία, δεν έχουν νόημα και πρέπει να καταστραφούν ;

Προβληματισμοί (1/3)

- Μέσα από αυτή τη στάση έχει επέλθει σε σημαντικό βαθμό και η αλλοτρίωση των ανθρωπίνων σχέσεων. Τί δείχνει η χωρίς πρόνοια ληστρική εκμετάλλευση των περιβαλλοντικών πόρων; Δεν σημαίνει την αφαίρεση της δυνατότητας του “να μπορούν να ζουν” οι φτωχότεροι λαοί σήμερα και οι επερχόμενες γενεές αύριο;

Προβληματισμοί (2/3)

- Για ποιό λόγο θα πρέπει να επιβαρυνόμαστε όλοι το κόστος των περιβαλλοντικών ζημιών που προξένησαν ορισμένοι; Επειδή απλά θέλουν να αυξήσουν το οικονομικό τους όφελος εις βάρος μας ;
- Δεν υποδηλώνει αυτή η συμπεριφορά την εκμετάλλευση Ανθρώπου από Άνθρωπο ;

Προβληματισμοί (3/3)

- Δυστυχώς, μέσα από αυτή τη χρησιμοθηρική στάση έχουμε φθάσει στο σημείο να εκτιμούμε τον συνάνθρωπό μας στο μέτρο που μας είναι χρήσιμος. Εάν όμως ο άνθρωπος αποτιμάται μόνο ανάλογα με την ωφελιμότητα και καταλληλότητά του, τότε έχει τελειώσει με την ανθρωπιά του.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον»

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον» (1/5)

- Ο Άνθρωπος είναι καθοδηγητής στη σχέση Άνθρωπος - Φύση.
- Προϋπόθεση για ένα παραγωγικό ξεδίπλωμα αυτής της σχέσης είναι το Ενιαίο του ανθρώπου με τον εαυτό του, η εσωτερική συμφωνία με το κέντρο βάρους και το λόγο της ύπαρξής του.
- Η οικολογική κρίση υποδηλώνει ακριβώς την έλλειψη αυτής της εσωτερικής συμφωνίας.

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον» (2/5)

- Στο κατεστραμμένο φυσικό περιβάλλον αναγνωρίζεται ο κατεστραμμένος εσωτερικός κόσμος του ανθρώπου. Άλλωστε δεν πρέπει να μας διαφεύγει ότι ο τρόπος με τον οποίο βλέπουμε και συμπεριφερόμαστε στη Φύση δεν είναι παρά ο αντικατοπτρισμός του δικού μας εσωτερικού κόσμου.

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον» (3/5)

- Κατά συνέπεια για το ξεδίπλωμα της προσωπικής και κοινωνικής του ζωής ο Άνθρωπος πρέπει να αναγνωρίσει τις νομοτέλειες και το νόημα της φύσης και να την προσεταιριστεί.
- Για να είναι αυτό δυνατό επιβάλλεται να σέβεται την ισορροπία της. Δεν επιτρέπεται να λεηλατεί τη Φύση, οφείλει να την θέσει υπό την ευθύνη του.

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον» (4/5)

- Δεν πρόκειται λοιπόν για μια αδρανή αλλά για μια δραστήρια και δημιουργική προσθήκη του ανθρώπου στις μεγάλες οικολογικές αλληλεξαρτήσεις. Όταν ο Άνθρωπος αρνείται αυτήν την ασταμάτητη προσπάθεια, αρνείται και τη δική του προέλευση και την εξέλιξή του ως άνθρωπου. Διότι γίνεται Άνθρωπος στο μέτρο που δέχεται τις σ' αυτόν ιστορικά ανατεθείσες αποφάσεις και τις εκτελεί υπεύθυνα.

Σχέση «Άνθρωπος – Περιβάλλον» (5/5)

- Η σχέση μεταξύ Ανθρώπου και Φύσης πρέπει να επαναπροσδιοριστεί.
- Και εδώ αναφύονται ηθικές προεκτάσεις που υποδεικνύουν μεγαλύτερο σεβασμό και ενσυνείδητη υπευθυνότητα απέναντι στη ζώσα Φύση και στις μελλοντικές γενεές.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τρόποι επίλυσης προβλημάτων

Τρόποι επίλυσης προβλημάτων

Για να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος τα προβλήματα που απειλούν τη ζωή του έχει γενικά τρεις τρόπους :

- τη φυγή
- τις τεχνικές λύσεις
- την αλλαγή της συμπεριφοράς του.

Η φυγή στο παρελθόν

- Εξελικτικά, κυρίως στις πρώτες φάσεις της ανθρώπινης ιστορίας, βρίσκεται σε πρώτο πλάνο η φυγή δηλ. η φυσική αλλαγή τόπου. Στις πρωτόγονες κοινωνίες, οι οποίες δεν διέθεταν ούτε τεχνικά μέσα ούτε δυνατότητα προσαρμογής της συμπεριφοράς, η φυγή ήταν συχνά η μοναδική διέξοδος.

Η φυγή σήμερα

- Σήμερα η αναζήτηση κατοικιών στα προάστια και γενικώς σε περιβαλλοντικά λιγότερο φορτισμένες περιοχές δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα είδος «οικιακής» φυγής (μετοικεσία) από το ρυπασμένο αστικό κέντρο.

Τεχνικές λύσεις (1/2)

- Τεχνικές λύσεις όπως αρδευτικά συστήματα, τείχη ενάντια στους εχθρούς ή εκτροφή ζώων και φυτών ανήκουν στην κατηγορία των τεχνικών λύσεων οι οποίες καθιστούν τη φυγή, για το ξεπέρασμα απειλητικών καταστάσεων, εν μέρει μη αναγκαία.
- Στην περίπτωση αυτή θα μπορούσαν να υπαχθούν σήμερα: ο βιολογικός καθαρισμός των λυμάτων, η τοποθέτηση φίλτρων στα εργοστάσια, η αποκατάσταση διαταραγμένων τοπίων, η δημιουργία πάρκων στον πολεοδομικό ιστό, κ.ά.

Τεχνικές λύσεις (2/2)

- Οι πιο απαιτητικές και πιο ριζικές είναι οι λύσεις προβλημάτων που επιδιώκονται μέσω της αλλαγής της συμπεριφοράς. Σε παγκόσμιο επίπεδο αλλαγές συμπεριφοράς είναι μόνο εκεί δυνατές, όπου υπάρχει μια σχετική οικονομική άνεση.
- Σε κοινωνίες, οι οποίες ζουν στα όρια της ύπαρξής τους - μια κατάσταση που αφορά ακόμη τις περισσότερες χώρες του Τρίτου Κόσμου - δεν είναι δυνατές μεγάλες αλλαγές συμπεριφοράς, διότι κάθε απόκλιση από τους ασκούμενους τρόπους συμπεριφοράς μπορεί να σημαίνει το θάνατο.

Αλλαγή συμπεριφοράς (1/2)

- Στις πλούσιες κοινωνίες αντίθετα αλλαγές συμπεριφοράς είναι θεωρητικά δυνατές, πρακτικά όμως δύσκολες εξαιτίας της έλξης που ασκούν τα κυρίαρχα και συνήθως από άνεση χαρακτηριζόμενα πρότυπα.
- Το άκαμπτο των συνηθειών σκέψης και του τρόπου ζωής μας είναι ο ισχυρότερος ανασταλτικός παράγοντας σε μια προσπάθεια αλλαγής της συμπεριφοράς.

Αλλαγή συμπεριφοράς (2/2)

- Η συμπεριφορά μας απέναντι στο περιβάλλον είναι επικίνδυνα λανθασμένη, διότι απειλείται το φυσικό θεμέλιο της ύπαρξής μας. Η φυγή δεν είναι λύση. Ούτε οι τεχνικές λύσεις με το πεπερασμένο της αποτελεσματικότητάς τους.
- Η μόνη διέξοδος στο αδιέξοδο είναι η αλλαγή πορείας στη σκέψη, στη συμπεριφορά, στο φρόνημα και η καλλιέργεια μιας ενεργούς περιβαλλοντικής στάσης και συμπεριφοράς.

Ο ρόλος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην αλλαγή

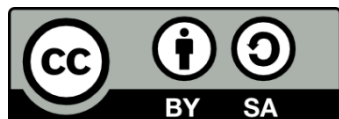
- Προς την κατεύθυνση αυτή καλείται η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση να παίξει καθοριστικό ρόλο και να αποτελέσει το αποτελεσματικότερο εργαλείο της Περιβαλλοντικής Πολιτικής στην προστασία του περιβάλλοντος.

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Παπανικολάου Αναστάσιος
Θεσσαλονίκη, 30/ 6/ 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυξένη Ράγκου.
«Περιβαλλοντική Πολιτική και Εκπαίδευση. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Ι».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS440/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

